

Riktlinjer för mottagande i grund- och gymnasiesärskola

Särskolan är en egen skolform och omfattar grund- och gymnasiesärskola. Inom grundsärskolan finns en särskild inriktning som benämns träningskola. Regleringen återfinns i huvudsak i kap. 11, 18 och 19 skollagen (2010:800). Beslut om mottagande i grundsärskolan alternativt gymnasiesärskolan utgör myndighetsutövning mot enskild och är ett särskilt ingripande beslut för den det berör. Det är viktigt att ärenden om mottagande blir ordentligt utredda, att beslut fattas på välgrundade underlag och att vårdnadshavarna har insyn i processen. Riktlinjen är framtagen för att användas vid varje enskilt ärende.

Syfte

Syftet med riktlinjerna är att säkerställa rättssäker hantering och likabehandling av alla barn vid mottagande i särskolan. Vid alla beslut beaktas barnets bästa, barnets särskilda behov och dess rätt till utbildning. (Artikel 3, 23 och 28 Barnkonventionen)

Bakgrund

Grund- och gymnasiesärskolan ska ge elever med utvecklingsstörning en utbildning som är anpassad till varje elevs förutsättningar och som så långt det är möjligt motsvarar den som ges i skolan. Skolplikten inträder höstterminen det kalenderår barnet fyller sex år.

Inom grundsärskolan finns en särskild inriktning som benämns träningskola. Träningskolan är avsedd för elever som inte kan tillgodogöra sig hela eller delar av utbildningen i ämnen i grundsärskolan. Då kan elever istället för ämnen läsa ämnesområden. Som elev i grundsärskolan kan man läsa ämnen, ämnesområden eller en kombination av dessa. (11 kap. 3 § skollagen)

Gymnasiesärskolan är en avgiftsfri och frivillig skolform för ungdomar med diagnosen intellektuell funktionsnedsättning och som inte bedöms kunna nå kunskapskraven i gymnasieskolan. Eleven har oftast gått i grundsärskolan tidigare – inriktning ämnen eller ämnesområden (träningskola). Den frivilliga gymnasiesärskolan, består av nationella program och individuella program. Det individuella programmet innehåller bland annat yrkes- och verksamhetsutbildning. (18-19 kap skollagen)

Målgrupp

Målgruppen för grundsärskolan är barn som bedöms inte kunna nå upp till grundskolans kunskapskrav därför att de har en utvecklingsstörning. (11 kap 2 § skollagen)

Målgruppen för gymnasiesärskolan är ungdomar vars skolplikt har upphört, som påbörjar utbildningen före utgången av det första kalenderhalvåret det år de fyller 20 år, och som inte bedöms ha förutsättningar att nå upp till gymnasieskolans kunskapskrav därför att de har en utvecklingsstörning. (18 kap. 2 § skollagen)

Vad som avses med utvecklingsstörning

Det som sägs i skollagen om personer med utvecklingsstörning gäller även dem som har fått en betydande och bestående begåvningsmässig funktionsnedsättning på grund av hjärnskada, föranledd av yttre våld eller kroppslig sjukdom. Personer med autism eller autismliknande tillstånd jämföras med personer med utvecklingsstörning endast om de också har en utvecklingsstörning eller en bestående begåvningsmässig funktionsnedsättning på grund av hjärnskada, föranledd av yttre våld eller kroppslig sjukdom. Utvecklingsstörning definieras som en nedsättning i intelligens- förmåga konstaterad under uppväxten och en samtidig nedsättning i adaptiv förmåga eller beteende. Dessa två kriterier för att definiera utvecklingsstörning, intelligensförmåga och adaptiv förmåga, återfinns i flera diagnostiska klassifikationssystem. (Skolverkets allmänna råd, Mottagande i grundsärskola och gymnasiesärskola samt urval till gymnasiesärskolans nationella program, 2018)

Mottagande

Frågan om mottagande i grundsärskolan prövas av barnets hemkommun. Ett beslut om mottagande ska föregås av en utredning som omfattar en pedagogisk, psykologisk, medicinsk och social bedömning. Samråd med barnets vårdnadshavare ska ske när utredningen genomförs. Utredningen ska utifrån en sammanvägd bedömning klargöra om eleven tillhör grundsärskolans eller gymnasiesärskolans målgrupp. (7 kap. 5 § skollagen)

Den pedagogiska bedömningen fastställer om barnet har förutsättningar att kunna nå grundskolans respektive gymnasieskolans kunskapskrav. Bedömningen ska klargöra elevens kunskapsutveckling samt redovisa resultatet av tidigare stödsatser.

Den psykologiska bedömningen ska avgöra om barnet har en intellektuell funktionsnedsättning. Psykologens utredning innefattar testning av barnets kognitiva nivå, det vill säga den allmänintellektuella nivån.

Den medicinska bedömningen syftar till att redovisa om det finns medicinska faktorer som indikerar en utvecklingsstörning och fastställa diagnos. Det innebär i praktiken att även läkaren, i förekommande fall, skriver ut diagnos. Den medicinska bedömningen ska fastställa om det finns medicinska orsaker till elevens inlärningssvårigheter.

Den sociala bedömningen ska fastställa om det finns sociala orsaker i eller utanför skolan som kan bidra till elevens inlärningssvårigheter. Finns inga sådana omständigheter är det viktigt att detta framgår, det vill säga, genom att dokumentera att sociala faktorer inte bedöms förklara elevens svårigheter.

Särskilt om beslut om mottagande i gymnasiesärskolan

De elever som tillhör gymnasiesärskolans målgrupp har rätt att bli mottagna i gymnasiesärskolan om utbildningen påbörjas före utgången av det första kalenderhalvåret det år de fyller 20 år. Om eleven inte har gått ut grundsärskolan ska hemkommunen fatta beslut om ett mottagande efter att ha prövat om eleven tillhör målgruppen. En utredning likt den för grundsärskolan ska göras om detta inte redan är gjort

eller om det finns andra skäl som visar att det behövs en förnyad utredning. Det måste alltid fattas ett beslut om mottagande i gymnasiesärskolan. (18 kap 4-7 §§ skollagen)

Vårdnadshavarnas medgivande

Visar utredningen att ett mottagande är aktuellt ska vårdnadshavarna skriftligt medge att barnet ska tas emot i grund- eller gymnasiesärskola.

Vårdnadshavarna ska informeras om att de i princip har rätt att själva avgöra om deras barn ska tas emot i särskolan. De kan välja att barnet går kvar i grundskola eller gymnasieskola även om barnet tillhör målgruppen för grundsärskola eller gymnasiesärskola.

(3 kap. 2 p, Skolverkets allmänna råd, Mottagande i grundsärskola och gymnasiesärskola samt urval till gymnasiesärskolans nationella program, 2018)

Mottagande på försök

Om vårdnadshavare är osäkra inför medgivande till mottagande i grundsärskola kan rektor erbjuda ett mottagande på försök under högst 6 månader. Detta sker endast om det är klarlagt att eleven tillhör målgruppen för grundsärskola. (7 kap. 8 § skollagen)

Synnerliga skäl att gå emot vårdnadshavarnas vilja vid mottagande i grundsärskola

Ibland kan det uppkomma situationer där hemkommunen anser att vårdnadshavarnas vilja uppenbart inte överensstämmer med barnets behov och förutsättningar utifrån den utredning som har gjorts. Hemkommunen har då en möjlighet att gå emot vårdnadshavarnas vilja vid mottagande i grundsärskolan om det finns synnerliga skäl med hänsyn till barnets bästa. Vad som är barnets bästa eller vilka de synnerliga skälen kan vara anges inte i skollagen eller i förarbetena till skollagen utan måste avgöras i varje enskilt fall, men synnerliga skäl kan bara användas undantagsvis. Dels behöver det vara uppenbart att eleven inte har förutsättningar att klara av en utbildning i grundskolan, dels behöver det vara tydligt att barnets bästa är oförenligt med vårdnadshavarnas val av skolform för barnet. Om en kommun fattar beslut med hänvisning till synnerliga skäl är det viktigt att det i motiveringen framgår vilka synnerliga

skäl som ligger till grund för att gå emot vårdnadshavarnas vilja. Beslutet går att överklaga till Skolväsendets överklagandenämnd. (7 kap. 5 § skollagen)

Integrerade elever

En elev i grundskolan kan få sin utbildning inom grundsärskolan (integrerad elev), om de huvudmän som berörs är överens om detta och elevens vårdnadshavare medger det. En elev i grundsärskolan kan under samma förutsättningar få sin utbildning inom grundskolan. För en elev som på detta sätt får sin utbildning inom en annan skolform gäller de bestämmelser som avser den ursprungliga skolformen. Rektorn för den skolenhet där eleven får sin undervisning får dock besluta om de undantag från dessa bestämmelser som krävs med hänsyn till undervisningens uppläggning. (7 kap. 9 § skollagen)

Ämnen eller ämnesområden i grundsärskolan

Huvudmannen för utbildningen avgör om en elev som tas emot i grundsärskolan huvudsakligen ska läsa ämnen eller ämnesområden. Rektorn får besluta att en elev ska läsa en kombination av ämnen och ämnesområden samt ämnen enligt grundskolans kursplaner, om eleven har förutsättningar för det. Samråd med elevens vårdnadshavare ska ske innan beslut fattas. (11 kap. 8 § skollagen)

Om det framkommer att en mottagen elev inte tillhör målgruppen

När rektor fått kännedom om att en mottagen elev i grundsärskolan eller gymnasiesärskolan inte tillhör målgruppen informeras hemkommunen som skyndsamt utreder målgruppsstillhörigheten. Om utredningen visar att eleven inte tillhör målgruppen tar hemkommunen beslut om att mottagande i grundsärskola eller gymnasiesärskola upphör och ser till att eleven byter skolform till grundskola respektive gymnasieskola.

I dialog med vårdnadshavare och elev ansvarar huvudmannen för att övergången anpassas utifrån elevens förutsättningar och behov. Det är viktigt att beakta vad eleven läst tidigare när man lägger upp elevens fortsatta studier. (7 kap. 5b § skollagen)

Hemkommunens ansvar

Hemkommunen ansvarar för att utbildning i grundsärskolan kommer till stånd för alla som har rätt att gå i grundsärskolan och inte fullgör sin skolgång på annat sätt.

Skyldigheten ska fullgöras genom att hemkommunen anordnar grundsärskola i den omfattning som krävs för att bereda utbildning för alla i kommunen som är berörda, eller kommer överens med en annan kommun att den i sin grundsärskola ska ta emot de elever som hemkommunen ansvarar för. (11 kap. 24 § Skollagen)

Referenser och lagrum:

SFS 2010:800. Skollag. Stockholm, Utbildningsdepartementet.

Barnkonventionen

Skolverkets allmänna råd, Mottagande i grundsärskola och gymnasiesärskola samt urval till gymnasiesärskolans nationella program, 2018

**Barn- och utbildningsnämnden
2018-11-08**